

Kapitel 1 Inledning

Bakgrund

Två nya lagar för beslut om miljön, naturresurslagen (NRL) samt plan- och bygglagen (PBL), trädde i kraft år 1987. Kommunerna fick därmed ett ökat ansvar för att upprätthålla kvalitet i bebyggelse och närmiljö och för hushållningen med landets naturresurser.

Från år 1999 har en ny lagstiftning, miljöbalken (MB), införts som en samordnad, skärpt och breddad lagstiftning för en hållbar utveckling. I miljöbalken har sammanförts bestämmelserna i tidigare miljö- och resurslagar som miljöskyddslagen, naturvårdslagen, naturresurslagen, vattenlagen, renhållningslagen, lagen om kemiska produkter och hälsoskyddslagen samt åtta andra lagar till en sammanhållen miljö- och resurslagstiftning.

Varje kommun skall enligt PBL ha en översiktsplan, som skall behandla de långsiktiga frågorna för mark- och vattenanvändning och byggande. Planens uppgifter är att redovisa kommunens uppfattning om hur de allmänna intressen som anges i PBL och miljöbalken skall beaktas för att åstadkomma en från allmän synpunkt lämplig utveckling. Översiktsplanen skall omfatta hela kommunen.

För att kunna bedöma om utvecklingen är lämplig från allmän synpunkt fordras en helhetssyn på användning av mark och vatten och på bebyggelsefrågor i kommunen där sambanden beaktas mellan utvecklingen i kommunens olika delar, i tätorter och på landsbygd.

Av översiktsplanen skall framgå:

- grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
- grunddragen i fråga om tillkomst, förändring och bevarande av bebyggelse, samt
- hur kommunen avser att tillgodose riksintressen enligt miljöbalken.

PBL reglerar inte i detalj vad översiktsplanen skall innehålla, utan kommunerna har stor frihet att utforma den efter lokala förutsättningar och skiftande planeringsbehov och resurser.

En översiktsplan ska hållas levande genom att kommunfullmäktige, minst en gång under mandattiden, tar ställning till översiktsplanens aktualitet.

Översiktsplanens syfte och tillämpning

Redovisning av de allmänna intressena

Denna översiktsplan utgör Tanums kommuns ställningstagande till vilka allmänna intressen som bör beaktas vid planläggning eller prövning av lov enligt PBL eller som bör vägas in vid andra beslut som avser användningen av mark- och vattenområden.

En sammanfattande beskrivning av de allmänna intressena finns i kapitel 3.

Vägledning vid prövning av bygglov och andra tillstånd

Översiktsplanen redovisar allmänna intressen och innefattar inte några vägningar gentemot enskilda intressen. Sådana beslut fattas t.ex. vid:

- kommunens beslut om planläggning eller om andra åtgärder för att säkerställa översiktsplanens syfte,
- miljö- och byggnadsnämndens och överprövande myndigheters tillståndsprövning enligt PBL utanför områden med detaljplan, samt
- andra myndigheters tillståndsprövning enligt vissa speciallagar med tillämpning av miljöbalken.

Vid dessa tillfällen skall myndigheterna i varje ärende väga de allmänna intressena mot enskilda intressen.

Särskilda åtgärder för genomförande

Denna översiktsplan anger:

- var en fördjupning av översiktsplanen bör ske,
- var förordnanden enligt miljöbalken bör genomföras,
- inom vilka områden fortsatt utredning behövs.

En sammanfattande beskrivning av olika genomförandeåtgärder finns i kapitel 12.

Kommunen avser att årligen göra en avstämning av genomförandeåtgärderna.

Arbetet med översiktsplanen

Kommunfullmäktige beslutade 1998-03-02, § 14, att en översyn av översiktsplanen borde ske med i huvudsak den inriktning, som angavs i ett upprättat förslag till arbetsprogram. Arbetet inleddes med en dialog med samhällsföreningarna, som utifrån den tidigare översiktsplanen ombads komma med synpunkter. Under hösten 1998 formulerades två möjliga framtidsbilder eller visioner av Tanums kommun,

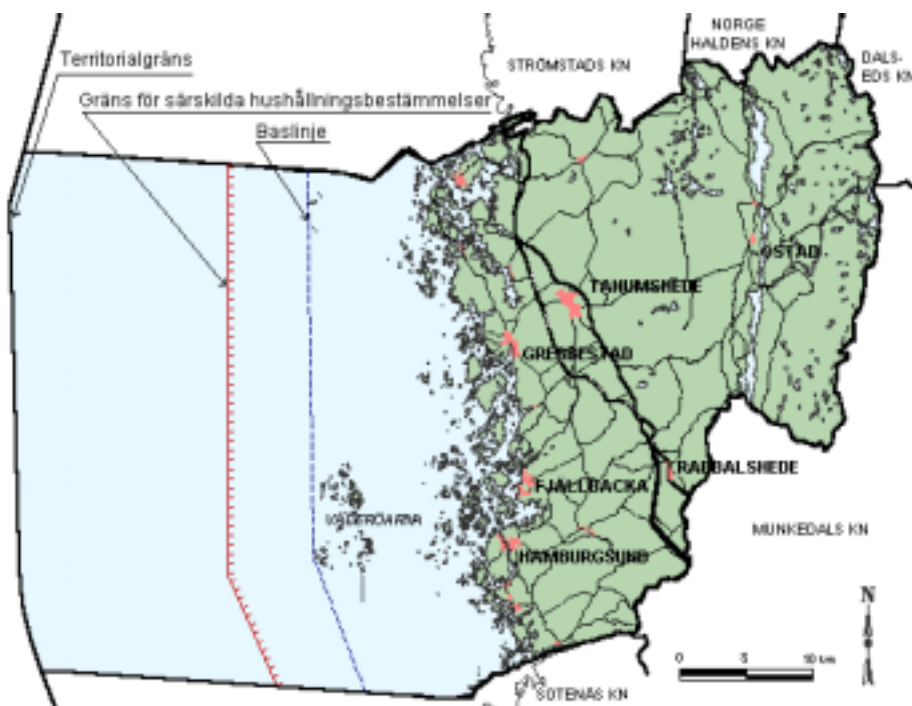
den ena benämnd ”semesterlandet” och den andra ”det måttfulla samhället”. Dessa framtidsbilder var avsedda som underlag för debatt med kommuninvånarna och för det fortsatta arbetet.

Efter ett par års fortsatt arbete med översiktsplanen hölls samråd, med bl a ett flertal informationsmöten för allmänheten, under våren 2001. Under samrådet inkom många värdefulla synpunkter från myndigheter, organisationer och enskilda. Synpunkterna berörde allt från övergripande strukturfrågor till redovisningens detaljer och sammanfattades i en samrådsredogörelse. Planförslaget bearbetades med ledning av inkomna synpunkter och var sedan utställt från mitten av december 2001 till mitten av februari 2002. De yttranden som kom in under utställningen innehöll synpunkter av allmän karaktär på innehåll och rekommendationer. Specifika synpunkter inkom också gällande utveckling av samhällsområdena varav flertalet handlade om Grebbestad och några berörde utvecklingen inom Gerlesborg, Kämpersvik och Resö. Länsstyrelsens yttrande innehöll framförallt synpunkter om utvecklingen i kustsamhällena. Yttrandena har sammanfattats och kommenterats i ett utlåtande och vissa tillägg och justeringar har gjorts i planen. Dessa korrigeringar har dock inte bedömts föranleda någon ny utställning. Länsstyrelsens granskningsyttrande återges i sin helhet i bilaga 2.

Kommunstyrelsen har ansvaret för kommunens översiktliga fysiska planering, och därmed för översiktsplanen. Kommunstyrelsens arbetsutskott har varit ledningsgrupp för arbetet, stadsarkitekten har fungerat som projektledare och kommunkansliets utredningssekreterare som projektsekreterare. I arbetet har också deltagit Rådhuset Arkitekter i Uddevalla.

Översiktsplanens avgränsning

Översiktsplanen täcker hela kommunen. Kommunens område i havet sträcker sig ut till territorialhavsgränsen, som ligger tolv nautiska mil, d v s ca 22 km, utanför den sk baslinjen. Baslinjen följer i huvudsak de yttersta uddarna, holmarna och skären utmed hela landets kust. För Tanums del passerar den Segelskären i norr och tangerar sedan Väderöarna. Av praktiska skäl begränsas plankartan till området innanför Väderöarna.

Tidigare översiktlig planering i kommunen

Tanums kommun bildades 1971 genom sammanläggning av Tanum, Kville och Bullarens kommuner. Äldre generalplaner, som numera inte har någon aktualitet, fanns för Bullaren och för kustzonen i Tanum och Kville.

En kommunöversikt för Tanums kommun utarbetades under åren 1976-77.

Kommunöversiktens syfte var dels att ange riktlinjer för byggnadsnämndens handläggning av plan och byggnadsärenden, dels också att ge information till allmänheten om de förutsättningar och inskränkningar som gällde för byggnadset.

Den fysiska riksplaneringens målsättning för bohuskusten innebar behov av en samordnad planering för den obrutna kusten i norra Bohuslän. Detta planeringsarbete redovisades år 1978 i "Norra Bohusläns kustutredning" som grundades på uppgifter från den pågående översiktliga planeringen inom varje kommun.

Gemensamma planeringsförutsättningar, GPF, utarbetades för perioden 1978-82, och förnyades därefter år 1988. GPF innehöll faktauppgifter, främst statistik, som behövdes vid olika planeringsuppgifter i kommunen.

Den första versionen av GPF upptog även kommunens uttalade målsättningar och rekommendationer inom olika sektorer. Den andra versionen innehöll enbart fakta-redovisningar och inga rekommendationer.

En generalplan för Tanums kommun antogs år 1981. I denna sägs inledningsvis:

"Kommunen fullföljer genom den nu framlagda generalplanen en stor del av det uppställda åtgärdsprogrammet för riksintressenas säkerställande. Planen innefattar även översiktliga ställningstaganden till markanvändningsfrågor av väsentligt kommunalt och enskilt intresse - delvis på mycket lång sikt."

I kommunöversikten, GPF och generalplanen angavs att områdesplaner skulle upprättas för tio delområden i kommunen, sju längs kusten och tre i inlandet.

Under åren 1977-83 utarbetades sju sådana områdesplaner, varav två blev föremål för antagande av kommunfullmäktige. Från områdesplanerna blev främst förslag till utbyggnadsområden och trafiksystem inarbetade i studier av samhällsområden, som utgjorde en bilaga till 1990 års översiktsplan. Områdesplanerna har också använts som underlag vid bygglovprövning och detaljplanearbete. De är dock inte längre så aktuella att de nu kan tillmätas någon självständig status.

År 1990 fattade kommunfullmäktige beslut om den första översiktsplanen för Tanums kommun. Genom ändringar i plan- och bygglagen har därefter översiktsplanens betydelse förstärkts och förtydligats. Nya och ändrade planeringsförutsättningar har också tillkommit. Några av de viktigare är:

- 1980-talets högkonjunktur inom byggsektorn förbyttes i början av 1990-talet i sin motsats, men har därefter åter stärkts
- Tanums första Agenda 21 har utarbetats och medför ökade krav på den fysiska planeringen att medverka till en långsiktigt hållbar utveckling

- nya krav och lösningar på kretsloppsanpassade toalett- och avloppslösningar, där Tanum har gått i spetsen för införande av sådana lösningar.
- intressen och möjligheter att planera för ett utnyttjande av vindkraften.
- planeringen för en fortsatt utbyggnad av väg E6 pågår.
- Tanums hållristningar har medtagits på världsarvslistan.
- den restriktiva inställning till ny fritidsbebyggelse inom kustzonen, som uttrycks i översiktsplanen 1990, har inte tillämpats i praktiken.

Tanums första lokala Agenda 21

Vid FN- konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro juni 1992 konstaterades att hela världen måste ställa upp kring åtgärder som leder till en hållbar utveckling. Med hållbar utveckling menas att vi som lever idag klarar våra behov utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer. Man betonade också sambandet mellan social, kulturell, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Ekonomisk utveckling, en rik kultur och social välfärd måste gå hand i hand med skydd av miljö och hushållning med naturresurserna.

Arbetet med Tanums lokala Agenda 21 började 1995.

I Agenda 21 dokumentet från Rio-konferensen påtalas vikten av att den lokala Agendan präglas av ett brett engagemang. Till Tanums Agenda 21-arbete knöts därför representanter från olika föreningar, organisationer och verksamheter i samhället.

Agenda 21-arbetet utgick från att så många som möjligt skall vara delaktiga för att uppnå ett hållbart samhälle. Med tanke på den långsiktighet handlingsprogrammet Agenda 21 avser var barnomsorgen och skolan prioriterade målgrupper. Samhälls- och bygdeföreningar, politiska partier, kommunala förvaltningar, ideella föreningar m fl informerades om Agenda 21. Diskussionen om hur vi alla, var och en, kan bidra till en hållbar utveckling var livlig.

Det lokala handlingsprogrammet ”Tanums Första Lokala Agenda 21” med miljöpolicy antogs av kommunfullmäktige 1997-03-03.

Agenda 21:s mål och åtgärder är en sammanställning av kommunens och enskilda kommuninvånarens uppfattning och viljeinriktning hur Tanums kommun skall uppnå långsiktig hållbar utveckling. De är av mycket brett omfång och uttrycker både visioner inför framtiden och praktisk handling i detalj.

Mål och åtgärder i Tanums Agenda 21 syftar till

- skydd av natur- och kulturvärden och bevarande av biologisk mångfald
- effektiv energihushållning och ökad användning av förnyelsebar energi
- miljöanpassade transporter
- kretsloppsanpassat näringsliv
- minskade utsläpp till luft, hav, sjöar och vattendrag
- minimal exploatering av jord- och skogsmark
- miljöanpassat fiske- jord- och skogsbruk
- närodlade och/eller ekologiskt framställda livsmedel

- kretsloppsanpassade va-lösningar
- källsortering och återvinning av avfall
- anpassat samhällsbyggande efter områdets naturliga förutsättningar
- att skapa förutsättning för naturliga mötesplatser mellan olika människogrupper
- barnomsorg och skola som stimulerar barn och ungdomar till miljömedvetenhet och samhällsengagemang

De nationella miljömålen

Det övergripande målet för miljöarbetet är att vi till nästa generation skall lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Det innebär att påverkan på miljön skall ha reducerats till nivåer som är långsiktigt hållbara. Med detta som riktmärke antog riksdagen i april 1999 femton nationella miljö kvalitetsmål. Dessa beskriver de egenskaper som natur- och kulturmiljön måste ha för att samhällsutvecklingen skall vara ekologiskt hållbar. Som en följd av detta beslut ska kommunala miljö kvalitetsmål tas fram.

Nedan följer en uppräknig av de nationella miljömålen:

- Frisk luft

”Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.”

- Grundvatten av god kvalitet

”Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

- Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningarna för friluftsliv värnas.”

- Myllrande våtmarker

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

- Hav i balans samt levande kust och skärgård

”Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.”

- Ingen övergödning
”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”
- Bara naturlig försurning
”De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.”
- Levande skogar
”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”
- Ett rikt odlingslandskap
”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.
- Storslagen fjällmiljö
”Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet...” (Detta mål har, av naturliga skäl, ingen relevans vad gäller Tanums kommun.)
- God bebyggd miljö
”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärdena skall tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”
- Giftfri miljö
”Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.”
- Säker strålmiljö
”Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.”
- Skyddande ozonskikt
”Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.”
- Begränsad klimatpåverkan
”Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att detta globala mål kan uppnås.”

EU:s strukturfonder och arbete med regional utveckling och fysisk planering m m

Genom Sveriges medlemskap i EU har vi fått tillgång till strukturfonderna, som syftar till att öka den ekonomiska och sociala samhörigheten mellan medlemsländerna och till att motverka regionala skillnader. De finansierar olika mål och bidrar även med resurser till olika gemenskapsinitiativ, som skall hjälpa till att lösa problem som är gemensamma för ett antal europeiska regioner eller länder.

Inom EU pågår också arbete med utveckling av ”spatial planning” – samhällsplanering – som kan ge kommuner och regionala organ nya möjligheter och instrument för att samverka med regioner i andra länder.

”Spatial planning” står för fysisk planering och regional utveckling. I många EU-länder är dessa planeringsverksamheter integrerade, medan de i Sverige av tradition har varit uppdelade mellan stat och kommun samt mellan fysisk och regional-ekonomisk planering.

Sverige medverkar bl a i projektet European Spatial Development Perspective (ESDP), och har i detta arbete bland annat hävdade att landsbygdens utvecklingsmöjligheter, vid sidan av de areella näringarna, bör komma till uttryck i det europeiska planeringsperspektivet. Detta gäller särskilt relationen mellan stad och land, där Sverige vill arbeta för att landsbygdens ekonomiska bas skall förändras och stärkas. Detta kan ske genom utvecklandet av ett kretsloppssamhälle, samt genom utvecklandet av rekreations- och energitjänster och ett ekologiskt inriktat jordbruk, som beaktar kraven på biologisk mångfald. Från svensk synpunkt är det intressant om ESDP kan påverka den gemensamma jordbrukspolitiken i enlighet med de målsättningar som slagits fast i Agenda 21-arbetet.

I maj 1999 godkände EU:s medlemsländer gemensamma mål, medel och principer, som ställer upp tre viktiga punkter. De är:

- vikten av ett balanserat och polycentriskt stadssystem
- jämlik tillgång på infrastruktur och utbildning
- noggrann skötsel av natur- och kulturarvet

I det europeiska planeringsperspektivet har det för Bohuslän, liksom för flera andra kustområden i Sverige och övriga Europa (Stockholms skärgård, Sörmlands och Östergötlands skärgårdar, Jyllands och norra Tysklands västkust etc) framhållits vikten av strategier för lokalisering och miljöåtgärder inom områden med högt tryck på markanvändningen genom turism, fritidsboende och rekreationsaktiviteter.